



Visionsarbete i ytterstaden

2007-2014

Titel: Visionsarbete i Ytterstaden 2007-2014
Juni, 2014

Utgivare: Stadsledningskontoret
Kontaktperson: Anna Mattsson

Innehåll

Bakgrund	4
Vision Järva - Järvalyftet	4
Vision Söderort	5
Vision Hässelby-Vällingby	6
Centralt avsatta medel för ytterstadsprojekt	7
Visionernas fyra teman – en sammanställning	8
Stadsmiljö och boende	9
Trygghet i vardagen	10
Skola och utbildning	12
Jobb och företagande	13
Slutsatser	15
Visionerna	15
Ytterstadsmedel	16
Samverkan/samordning	17
Långsiktighet - projekt	18
Sammanhållna satsningar	18
Medborgardialog/boendedialoger	19
Prioriterade områden	19
Uppföljning och resultat	19

Bakgrund

Inom ramen för ”Vision 2030 – ett Stockholm i världsklass” bedriver Stockholms stad ett strategiskt arbete med utveckling av ytterstaden sedan 2007. Inledningsvis riktades insatserna mot stadsdelarna kring Järvafältet i Vision Järva 2030 för att därefter även riktas mot stadens södra stadsdelar i Vision Söderort 2030. Motsvarande visionsarbete för Hässelby och Vällingby antogs av kommunfullmäktige i maj 2014.

Ett stort antal projekt har beviljats finansiering med ytterstadsmedel sedan 2007. Stadsledningskontoret, som har det samordnande ansvaret för stadens ytterstadsarbete, har följt upp dessa projekt för att lägga grunden för vidare satsningar på utvecklingen av ytterstaden.¹ Investeringar och annan ordinarie verksamhet, liksom de återkommande boendedialogerna betydelse för utvecklingen redovisas också i detta dokument.

Det ursprungliga beslutet om 200 miljoner kronor för Järvalyftet har följts av ytterligare beslut om 200 respektive 50 miljoner kronor för framtida satsningar inom Vision Järva och Vision Söderort samt Vision Hässelby- Vällingby. Sammantaget har kommunfullmäktige reserverat 450 mnkr för särskilda satsningar på utvecklingen av ytterstaden. Med dessa ytterstadsmedel finansieras projekt som ligger i linje med respektive vision i syfte att skapa nya lösningar på utmaningar i ytterstaden.

Vision Järva - Järvalyftet

Järvalyftet, den samlade satsning som fick sitt startskott hösten 2007 i miljonprogramsstadsdelarna kring Järva – Akalla, Hjulsta, Husby, Kista, Rinkeby och Tensta – föddes i syftet kombinera en omfattande och behövande renovering av byggnader och stadsmiljö, den fysiska miljön, med en samtidig satsning inom övriga samhällssektorer. För att uppnå en hållbar utveckling för boende i Järvaområdet konstaterades att olika perspektiv på stadsutveckling behövde kopplas samman. Definierade delområden var: Boende, trygghet, arbetsmarknad/ sysselsättning, stadsplanering, näringsliv och andra aktörer, samt utbildning.

¹ Rapport som utvärderar projekt som beviljats ytterstadsmedel inom ramen för Vision Järva, Vision Söderort och Vision Hässelby-Vällingby till och med våren 2013.

När det gäller *boende* är ett viktigt mål för Vision Järva att skapa en mer blandad sammansättning av upplåtelsesformer, en förutsättning för minskad segregation och inflytande över den egna boendemiljön. Renoveringsbehovet i delar av stadens fastighetsbestånd i området och förbättringar av den fysiska miljön, speciellt vad gäller trygghet och trivsel, poängterades som angelägna.

Viktiga satsningar inom målområdet trygghet är fler synliga poliser, snabbare och tydligare insatser mot ungdomsbrottslighet och stärkt samarbete mellan polisen och socialtjänsten. Dessa åtgärder ska kompletteras med trygghetskapande åtgärder i den fysiska miljön. I stadsplaneringen har arbete pågått med att minska de fysiska barriärerna runt Järvaområdet, att komplettera bostadsområdena med nya byggnader med skiftande utformning och karaktär, utveckla gatunätet och gemensamma offentliga platser som torg, innegårdar och grönområden, samt förbättra kommunikationer inom Järvaområdet och till angränsande stadsdelar. Järvafältet ska bli en attraktiv del av Stockholm dit människor aktivt söker sig för att bo.

För att staden ska nå framgång med Järvalyftet krävs det insatser för att höja utbildningsnivån och kunskaper i svenska språket. Det poängteras vidare att riktade åtgärder behövs för att få till stånd ett bättre samarbete mellan de boende i Järvaområdet och näringslivet. En mångfald av aktörer kan bidra till att motverka utanförskapet och bilda utgångspunkten i en rörelse för egenmakt och arbete. Den enskilt största utmaningen anses i visionen vara att bryta bidragsberoendet och skapa förutsättningar för att få fler människor i utanförskap att komma i arbete genom riktade insatser inom socialtjänsten och genom ökat samarbete mellan näringsliv, utbildningsväsendet och de boende. För att fler ska kunna erbjudas ett riktigt arbete krävs att större hänsyn tas till de arbetssökandes individuella erfarenheter och utbildning från deras ursprungsland samt en tillkomst av många nya och riktiga jobb, både privata och offentliga. Järvalyftet ska med andra ord inte ses som ett kortsiktigt tidsbestämt integrationsprojekt utan som en investering för att skapa en bestående positiv social och ekonomisk utveckling.

Vision Söderort

I syfte att knyta Söderortsvisionen närmare stadens vision 2030 antog kommunfullmäktige 2010 Vision Söderort 2030. Tanken var att man på detta sätt kunde driva vissa frågor i staden med särskilt

fokus på Söderort och på så sätt göra arbetet mer kraftfullt. Visionen utgår dels från ett sammantaget regionalt perspektiv och dels från ett mer lokalt perspektiv. Utifrån det regionala perspektivet ska två områden prioriteras: förbättrade kommunikationer, framförallt genom utbyggda spårbundna tvärförbindelser, samt insatser för fler arbetsplatser.

Utifrån det lokala perspektivet är det första prioriterade strategiområde lokal områdesutveckling avseende bl.a. brottsförebyggande arbete, trygghetsåtgärder, nätverksbyggande och former för ökad delaktighet. Huvudansvaret för denna typ av åtgärder ligger hos stadsdelsnämnderna. Det andra prioriterade strategiområdet är en fortsatt upprustning av de kommunala bostäderna i ytterstaden samt förbättra miljöerna kring fastigheterna. Övriga frågor som enligt visionen bör prioriteras i Söderort är satsningar på infrastruktur för att möjliggöra intentionerna i översiktsplanen – att främja en mer sammanhängande stad. Fler bostäder – varierade avseende på såväl upplåtelseformer som storlek. Samverkan med högskolor; kultur, fritid och idrottsliv. Samordning och samverkan är viktigt för en fortsatt utveckling – både inom Söderort, mellan de olika interna och externa aktörerna, och med Stockholms läns landsting samt andra myndigheter.

Vision Hässelby-Vällingby

Vision Hässelby-Vällingby 2030 antogs av kommunfullmäktige i maj 2014. Liksom Vision Järva och Söderort utgår visionen från Vision 2030 "Ett Stockholm i världsklass". Stockholms ytterstad har stora kvaliteter och hög attraktivitet, men många av dem är okända och behöver synliggöras. Hässelby-Vällingby behöver också utvecklas, inte minst vad avser tillgång på arbeten och goda kommunikationer. Med grund i statistiken 2002-2011 har några ämnesområden bedömts vara särskilt viktiga att starta med. För det första finns det ett generellt behov av insatser för att hålla rent och snyggt i närmiljön. Den bristande trygghet som många invånare känner i vissa områden förstärks ofta av en inte tillräckligt välskött miljö.

För det andra finns det behov av ökad samverkan mellan förskola, skola och socialtjänst. En tidig samverkan kring barn och ungdomar i skolmiljön möjliggör ett snabbare och bättre ingripande i de fall barn och ungdomar mår dåligt eller far illa.

För det tredje finns ett behov av att öka tryggheten och säkerheten i området. För det fjärde är det viktigt att fler personer i Hässelby-Vällingby får möjlighet att komma in på arbetsmarknaden och därmed till egenförsörjning, arbetsgemenskap och utveckling. För det femte är en mer gynnsam utveckling för näringslivet i Hässelby-Vällingby behövt då det bl.a. innebär fler arbetstillfällen för medborgarna och en större besöksfrekvens till stadsdelarnas centrum. Samverkan med företagsområden och företagarnas organisationer är gynnsamt i detta syfte.

Det sjätte området är behovet av en fördjupad analys över förutsättningarna för utvecklingen av centrum samt en analys av hur ett trygghetsarbete för olika centrumanläggningar skulle kunna utformas. Sist men inte minst måste formerna för medborgardialog och medborgarmedverkan stärkas och nya former måste provas. Arbetet med en vision för Hässelby-Vällingby måste präglas av hög delaktighet. Det är viktigt att få ett engagemang från medborgare, föreningar och näringslivet i den lokala utvecklingen för ökad trygghet, ökad delaktighet och stärkt sammanhållning.

Centralt avsatta medel för ytterstadsprojekt

Stadens nämnder och bolag har haft möjlighet att söka pengar för projekt som är nyskapande och i linje med målområdena i visionerna. Hösten 2011 gav stadsledningskontoret ut särskilda anvisningar för ansökan om ytterstadsmedel. I dessa anvisningar klargörs bland annat att ansökan ska innehålla en plan för hur projektet ska hanteras efter projektens avslut. Sedan hösten 2012 är det ett formellt krav att ansökningar ska gå genom en nämnd och beslutas av kommunstyrelsen. Ansökningsförfarandet har standardiserats och i ansökan ska framgå en plan för implementering efter avslut. I stadens budget för 2013 klargör kommunfullmäktige förutsättningarna för användandet av ytterstadsmedel för projekt:

”Nydanande projekt som arbetar för visionerna och i linje med handlingsplanerna ska kunna tilldelas ekonomiska medel. Resultaten från projekten ska kunna inordnas i den ordinarie verksamheten. Medel avsätts inte till investeringar eller till arbeten inom ordinarie verksamhet som saknar finansiering.”

Utifrån ytterstadsarbetets fyra fokusområden: arbete, utbildning, trygghet och stadsmiljö/boende har projekt inom trygghetsområdet

fått mest resurser inom ramen för de avsatta medlen ca.285 mkr. Projekt inom området arbete har tilldelats ca.80 mkr och utbildning och stadsmiljö tillsammans runt 70 mkr. Kostnaderna för projektsamordning vid stadsledningskontoret, kommunikationssatsningar, utbildningsinsatser, utvecklingsarbete, utvärdering av genomförda satsningar, framtagande av nytt ytterstadsprogram med mera har uppgått till ca.13 mkr.

Utöver dessa satsningar har ett omfattande arbete pågått med ytterstadsutveckling i nämndernas och bolagens ordinarie verksamhet, inte minst på investeringssidan, med stora infrastrukturprojekt och upprustning av miljonprogramsområden

Visionernas fyra teman – en sammanställning

Under januari- april 2014 har medarbetare på olika nivåer i stadens förvaltningar och bolag bjudits in till dialog för att diskutera arbetet med ytterstadsvisionerna. Frågor om vilka resultat som uppnåtts, vad som kan förstärkas och förbättras, för och nackdelar med den nuvarande organisationen av arbetet har analyserats. Dessutom har betydelsefulla externa samverkansaktörer som polis, fastighetsägarföreningar och nätverket Järvaandan bjudits in till dialoger. Diskussionerna har förts och sammanställningen nedan har ordnats utifrån de fyra huvudteman som är gemensamma för alla tre visionerna.

- Stadsmiljö och boende
- Trygghet i vardagen
- Skola och utbildning
- Jobb och företagande

Analyser och slutsatser från två WSP rapporter² har också använts i diskussionerna och som underlag för förslaget om hur arbetet inom det nya gemensamma programmet för en sammanhållen stad ska bedrivas, organiseras och finansieras.

Nedan följer en kort sammanställning av utvärderingarna och dialogernas slutsatser, dels utifrån omvärldsförändringar som kommer påverka inriktningen på programmet för en sammanhållen

² Rapport som utvärderar projekt som beviljats ytterstadsmedel inom ramen för Vision Järva, Vision Söderort och Vision Hässelby-Vällingby till och med våren 2013. Sammanställning av andra städernas erfarenheter från motsvarande arbete. Med utgångspunkt i frågan hur satsningar på socialt utsatta områden och stadsdelar styrs från KS-/KF-håll i Malmö, Göteborg, Köpenhamn och Oslo

stad, dels insatser inom ordinarie verksamhet, samt aktiviteter som finansierats via projektmedel.

Stadsmiljö och boende

En ny översiktsplan antogs 2010 med tydliga formuleringar om hur ytterstaden bl. a med hjälp av tyngdpunktsarbetet ska utvecklas. Stockholmsförhandlingen om tunnelbanan har slutförts och Bostadspotential Stockholm om möjlig planeringen av 140 000 (varav 95 000 inom visionsområdena) nya bostäder i staden har tagits fram. Bostadsbolagen har rustat upp fastigheter inom områdena i hög takt och med en medveten miljöprofil. Bostadsbolagens nyinvesteringar, reinvesteringar samt underhållsarbeten uppgår till ca 6 994 mnkr.

Fastighetsägarföreningar har bildats i Järva, Skärholmen och Rågsved som tagit initiativ till arbete med trygghetsfrågor, städning och gemensamma upphandlingar vilket lett till förbättringar i boendemiljön.

Boendedialogerna som genomförts av bostadsbolagen i samverkan med stadens övriga nämnder och bolag är en metod för medborgardialog som fått stor genomslagskraft inom visionsarbetet. I synpunkter från både interna och externa aktörer framhålls boendedialogerna som värdefulla och positiva. Detta bör fortgå i det nya programmet men ska efter den uppföljning som genomförs av stadsledningskontoret under våren vidareutvecklas och nya dialogformer med medborgare kan bli aktuella.

Projekt Hållbara Järva, som pågår mellan 2010-2014, är en del av upprustningen av miljonprogramsområdet. Lägenheter renoveras energieffektivt av Svenska Bostäder i dialog med de boende. Dessutom installerar de tillsammans med Familjebostäder och fastighetsnämnden 10 000 m² solceller. De boende i Järva får samtidigt information och utbildning om klimat- och miljöfrågor och trafik- och renhållningsnämnden rustar upp cykelvägnätet.

Genom Hållbara Järva har miljö- och hälsoskyddsnämnden tillsammans med berörda stadsdelsnämnder, trafik- och renhållningsnämnden, Svenska Bostäder, Familjebostäder, fastighetsnämnden, Stadsmuseet och Delegationen för hållbara städer (som beviljat medel i bidragsform), hittills satsat 184 mnkr. Prognosen för hela projektperioden, till och utgången av 2014 är 217 mnkr: Miljö- och hälsoskyddsnämndens insats står för totalt 19,2 mnkr utav dessa medel.

Inriktningen i alla visionerna har varit att huvuddelen av arbetet ska utföras inom det ordinarie arbetet och att stadsutveckling fungerar som en motor i satsningarna. Därför har ovanstående insatser finansierats inom ordinarie budget. En mindre del av de avsatta projektmedlen har dock anslagits till stadsutveckling bl. a till att rusta Nydalsparken, Tensta stadspark, med särskilt fokus på barn och unga genom anläggandet av Sveriges första Parkour-bana, invigd våren 2012.

Finansiering har också beviljats till *projektet Järva Rent & Snyggt*, som bygger på att ett 70-tal föreningar över hela Järva mot en viss ersättning adopterar ett område och där ansvarar för städning och renhållning, samt efter utbildning förbinder sig att i cirkelform bland medlemmarna sprida kunskap om bl a miljö och brandskydd. Projektet har resulterat i ett ökat engagemang för sitt närområde och tillsammans med nolltolerans mot nedskräpning från bostadsbolagen så har bostadsområdena blivit renare, vilket har bidragit till att skapa trivsel och en ökad attraktivitet.

Trygghet i vardagen

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd skrev i april i år på det första lokala avtalet för en för en stärkt samverkan med polismyndigheten, i enlighet med riktlinjer för det brottsförebyggande arbetet som är en riktlinje till trygg- och säkerhetsprogrammet. De lokala avtalen kommer underlätta uppföljningen av arbetet med samverkan mellan kommun och polismyndigheten. Samverkan bedöms redan i dag fungera bra men tydliga överenskommelser och planer för uppföljning förväntas ge arbetet en fastare struktur och göra det mindre personberoende.

Trygghets- och säkerhetsprogrammet som är ett övergripande styrdokument angående trygghetsfrågor antogs 2013 och riktlinjer för att konkretisera det brottsförebyggande arbete har lagts till programmet. Stadsledningskontoret har tagit fram indikatorer för sociala risker inom stadsdelsnämnderna i fyra huvudområden – sociala riskfaktorer, hälsa, säkerhet & trygghet, försörjning. Ett arbete har påbörjats med att utarbeta riktlinjer för social hållbarhet, sociala risker och social oro. Uppdraget ska fokusera på det förebyggande arbetet och riktlinjer för arbetet med social hållbarhet kommer att kopplas till Trygghets- och säkerhetsprogrammet.

I det trygghetsskapande arbete som innefattar åtgärder som minskar antalet situationer (situationell brottsprevention) som kan resultera i brottslighet har samverkan mellan Fastighetsägarföreningarna, Polis, trafikkontoret och stadsdelsnämnder lett till ett antal åtgärder.

Bättre belysning, öppen insyn på gångvägar från och till allmänna kommunikationer, parktrygghet samt aktivt samverkansarbete med trafikfrågor som parkering, olovlig körning på gångvägar och övergivna bilar. I dessa frågor uppstår det ibland oklarheter om vem som har mandat eller ansvar att agera. Tiden mellan upptäckt eller klagomål till åtgärd upplevs ibland av både medarbetare och medborgare som onödigt lång. I dialogerna framkom en önskan av förtydligande av samverkansformer och ansvarsfördelning inom detta område. Trots många bra initiativ och satsningar visar medborgarundersökning och trygghetsmätning att medborgarna alltfjämt är mer otrygga i Hässelby-Vällingby, Rinkeby-Kista, Spånga-Tensta samt i Skärholmen i jämförelse med resten av staden.

Feriejobben som finansierats med ytterstadsmedel har utöver att de varit en första introduktion på arbetsmarknaden, bidragit till minskad kriminalitet och lugnare stämning under skolloven.

Andra projektsatsningar som genomförts inom ramen för ytterstadsmedel är arbete med Sociala insatsgrupper för att i samverkan mellan socialtjänst, polis och skola minska ungdomsbrottsligheten. Metoden prövas även för målgruppen 20 - 29 åringar. Både satsningarna tycks hittills ha varit en framgång, även om ingen av utvärderingarna är färdig ännu.

Idrott-och kultur projekt har beviljats finansiering under rubriken trygghetsskapande arbete. Projekten har setts som en del av arbete med social brottspreventionen, åtgärder för att bryta utanförskap - ofta långsiktiga - som påverkar en persons benägenhet att begå brott. Flera projekt med riktade idrottsaktiviteter till unga i Järva, som t ex nattfotboll i öppna hallar, dag- och veckoläger, må-bra-kurser och andra aktiviteter särskilt riktade till flickor har genomförts med stöd av ytterstadsmedel. Möjligheten till fritidsaktiviteter är ofta begränsad i många familjer i socioekonomiskt svaga stadsdelar och därför är den här typen av insatser viktiga för att visa på möjligheter till aktiv fritid.

Farsta stadsdelsnämnd har arbetat i enlighet med den hälso- och idrottsprofil som antagits av kommunfullmäktige i september 2011 (dnr.328-494/2011) och projektmedel har finansierat olika satsningar inom ramen för detta.

Ett samarbete med löparakademien i flera stadsdelar har också setts som framgångsrikt. I anslutning till Kistoloppet och Skärholmsloppet arrangeras ett tioveckorsprogram för

högstadiel elever där de genom träning får redskap och stöd att uppnå sina mål.

Tensta konsthall har beviljats verksamhetsstöd, för att utveckla konsthallen, med särskilt fokus på skolorna i området, samt på att även i övrigt göra konsthallen till en del av Järvabornas vardag. En sommarfestival i Skärholmen med basketturneringar och kulturaktiviteter har dragit många besökare och skapat sommarjobb för ungdomar i stadsdelen. Festivalen arrangeras av ungdomar (primärt) för ungdomar och i samarbete med idrottsföreningar och religiösa samfund.

Bibblerian i Hässelby Gård är ett samarbete mellan stadsdelsnämnden och kulturnämnden samt ett flertal andra aktörer inom staden. Verksamheten öppnades våren 2014. Kulturskolan och biblioteket förlägger tillsammans med stadsdelsnämnden verksamhet i lokalen. Stadsdelsnämnden erbjuder bl.a medborgarservice och hantering av enklare faderskapsärenden. I lokalen planeras också ett flertal gruppaktiviteter riktat till unga vuxna, långtidsarbetslösa, m.fl. Jobbtorget erbjuder studie- och yrkesvägledning samt ungdomsuppföljning. Organisationer och föreningar har även kontaktats för samverkan och deltagande. Det nya biblioteket och mötesplatsen är efterfrågad och bidrar till mer liv och rörelse i Hässelby Gård och förväntas bidra till ökad trygghet på torget. Projektet syftar också till att stärka lärandet och bidra till en positiv utveckling för många grupper som lever i utanförskap.

Skola och utbildning

Utbildningsnämnden har antagit en strategi för skolutveckling i Järva och Söderort 2010. Strategin följdes upp en första gång 2012. I syfte att öka likvärdigheten mellan skolorna utifrån det kompensatoriska uppdraget har nämnden sedan 2013 fokuserat på 17 skolor för att nå högre måluppfyllelse. Handlingsplaner med tydliga målsättningar har upprättats för var och en av fokusskolorna. Alla fokusskolorna ligger inom ytterstadsvisionernas geografiska områden.

START Järva startades som ett pilotprojekt 2013 för att alla nyanlända barn ska få ett likvärdigt mottagande oavsett skola de kommer till. Verksamheten gör en kunskapskanning av elevens färdigheter i modersmålet men också vilken skolgång eleven har med sig från hemlandet. Mottagandet och skanningen ger skolan en bättre möjlighet att ta hänsyn till elevens tidigare kunskaper och färdigheter.

Ytterstadsmedel har beviljats till tre akademier i Rinkeby, Bredäng och Hässelby gård. Akademiernas syfte är att genom kontakter mellan skolan och arbetslivet öka elevernas studiemotivation genom att ge dem möjligheter att lära känna arbetslivet och dess villkor genom exempelvis praktik. Ett delmål är att alla elever på högstadiet ska få kontakt med en mentor i arbetslivet. Ytterligare mål är att koppla ihop skolans uppdrag med näringslivet genom olika personal- och elevaktiviteter samt att skapa en koppling till universitet och högskolor i regionen. Målet är att den modell som utprövas och utvecklas vid dessa tre skolor sedan ska spridas till övriga skolor i Söderort, Järva och Hässelby – Vällingby.

SALUT (Skola Arbetsliv Ledarskap Utveckling Tillit) är ett annat projekt finansierat med ytterstadsmedel. Inriktning har varit entreprenörskap samt pedagogisk verksamhetsutveckling med syftet att nå en bredare kompetens för att tillgodose elever i behov av särskilt stöd. Den ena inriktningen har utbildat elever inom nagel, hud- och hårvård. Den andra inriktar sig på företagsamhet och arbete inom transportsektorn. Syftet är att ge eleverna kunskap och insikt i företagsverksamhet, men även det viktiga i att stärka elevernas individuella intresse och framtidstro. Målet har varit att elevernas intresse för vidare studier, möjligheter till arbete, lärlingsjobb eller praktik, men även mot egen företagsamhet i framtiden, ska öka.

Jobb och företagande

Kommunfullmäktige har beslutat om inriktning för effektivisering av stadens administrativa lokaler där inriktningen bl. a är att öka sysselsättning och främja det lokala näringslivet i ytterstaden genom att flytta ut ett antal fackförvaltningar och bolag. Jobbtorg inrättades 2008 med syfte att förstärka stadens insatser för att fler arbetslösa ska komma ut i arbete. I samband med budget 2011 inrättades Arbetsmarknadsnämnden med ansvar för Jobbtorg Stockholm, SFI Stockholm, vuxenutbildning, flyktingmottagning och uppföljningsansvaret för 16 - 19 åringar. Nämnden ansvarar också för övergripande utredningar och uppföljning avseende hela stadens arbetsmarknadsinsatser.

Kunskaper i svenska språket och god samhällsorientering spelar en viktig roll för möjligheten att etablera sig i det svenska samhället. Arbetsmarknadsnämndens arbetar med att förstärka kopplingen mellan SFI och arbetsmarknaden för att förstärka integration och öka sysselsättningen i visionsområdena. Kvinnor med invandrarbakgrund och låg utbildning har extra svårt att etablera sig på arbetsmarknaden och i kommunfullmäktiges budget 2014 fick

arbetsmarknadsnämnden i uppdrag att bedriva uppsökande arbete för att nå målgruppen. I dialogerna inför det nya programmet har det påpekats att kvinnor i visionsområdena behöver speciell uppmärksamhet i arbetet framöver. Arbetsmarknadsnämndens uppdrag 2014 svarar upp mot de synpunkterna och bör fortsätta. Även det utökade uppdraget i budget 2015, att arbeta med unga vuxna 20-25 svarar mot de behov av förstärkning av insatser inom visionerna som både interna och externa aktörer påvisat.

Från och med februari 2014 kan samhällskrav i upphandlingar användas som ett verktyg för att skapa en mer inkluderande arbetsmarknad. Det är möjligt att vid upphandling ta hänsyn till arbetsmarknads- eller arbetslöshetspolitik, framförallt genom att tillämpa särskilda villkor för fullgörande av kontrakt.

Krav som rör arbetslöshetsfrågor kan till exempel innebära att den eller de leverantörer som antas vid upphandlingen ska vidta vissa åtgärder i samband med kontraktets utförande, till exempel anställa eller erbjuda praktik eller utbildning till långtidsarbetslösa eller unga personer

I anvisningarna står att vid upphandlingar av tjänster och byggtreprenader över tröskelvärdet ska staden ställa krav på att leverantören inleder en dialog med stadens Jobbtorg vid fullgörande av kontraktet i syfte att pröva om det finns arbetssökanden som motsvarar nuvarande eller kommande personalbehov hos leverantören.

Ett utvecklingsarbete har under 2012 och 2013 genomförts för att förbättra utredningsmetoderna så den som söker ekonomiskt bistånd och/eller kommer till Jobbtorg ska kunna erbjudas insatser som bättre matchar det individuella behovet och därmed snabbare komma ut i egen försörjning. Från och med januari 2014 används två gemensamma bedömningsinstrument av stadsdelsnämnderna och Jobbtorg.

Arbetsmarknadsnämnden har beviljats medel till medpratare i SFI-undervisningen och välbesökta jobbmässor på Järva. Under 2014 har man fått ytterstadsmedel för att klargöra behov och förutsättningar för att organisera Finsam samarbete mellan staden, Försäkringskassan, Arbetsförmedling och landstinget. I andra kommuner har ett sådant strukturerat samarbete lett till bättre insatser och lägre kostnader. Finns behov och förutsättningar kommer ett förbund föreslås i ytterstadsområdena där arbetslösheten är störst och behov av ekonomiskt bistånd är hög.

Stockholms Business Regions (SBR) rapport ”Företagsområden i världsklass – Nulägesrapport” pekar ut företagsområden i ytterstaden för vidare analys och fördjupning. En sammanställning har också gjorts av utvecklingspotentialen hos Söderorts olika företagsområden och var staden ska fokusera sina ansträngningar för lokalisering och utveckling av nya arbetsplatser med utgångspunkt i målet i söderortsvisionen om flera arbetsplatser i Söderort.

Slutsatser

Visionerna

I rapporten ”Järvalyftet en satsning som gör skillnad” som godkändes i kommunfullmäktige den 16 december 2013 (Dnr 336-1280/2012) sammanfattas resultaten från 2007 – 2012 som följer.

Järvalyftets inledande år har i mycket varit ett startskede. Det kan dock redan konstateras att satsningen på bostäder och stadsmiljö har alla förutsättningar att bli den motor i processen, som från början avsågs. På de ställen där upprustningen hittills genomförts, har de inledningsvis negativa stämningarna vänds till sin motsats, när de faktiska resultaten blivit synliga. Det finns all anledning att tro att dessa stämningar kommer att sprida sig efter hand som fler delar färdigställs. Utmaningen är att uthålligt leva upp till höga ambitioner vad gäller såväl faktiskt genomförande som medborgerligt inflytande – faktorer som en gång brast i miljonprogrammet.

Bättre stadsmiljö är en del av trygghetsarbetet, men måste kombineras med andra satsningar i samarbete mellan staden, polisen och det civila samhället. Mycket görs, men mycket återstår. Exempelvis har bilbrottsligheten minskat kraftigt, medan lägenhetsinbrotten ännu är alldeles för många. De gångna åren visar också hur fort lugnet i stadsdelarna kan övergå i social oro, med våldsamma uttryck. Att arbeta uthålligt med detta och ta vara på goda erfarenheter är mycket viktigt.

Detsamma gäller för Järvalyftets både sista – och kanske viktigaste huvudområden – skolorna och jobben. På skolområdet visar många goda exempel på att utvecklingen går att påverka. På arbetsmarknadsområdet ser det ännu inte lika ljus ut, med Kista som viktigt och sporrande undantag. Mer måste göras av både

staden, staten och näringslivet och allra helst i samverkan. Liksom i trygghetsarbetet är goda exempel viktiga att sprida. Staden bör aktivt medverka till att sprida Svenska Bostäders positiva erfarenheter från arbetet med Järvalyftet.

Arbetet med Söderortsvisionen har ännu inte rapporterats på samma sätt som Järvalyftet men från de dialoger som förts inför framtagande av ett gemensamt program för ytterstadens utveckling har följande reflektioner gjorts. Utifrån det regionala perspektivets prioritering av förbättrade kommunikationer har överenskommelsen om tunnelbanan och Bostadspotential i Stockholm inneburit ett starkt fokus på stora delar av söderort. 40 000 bostäder ska byggas inom tunnelbanans influensområde, det vill säga inom stora delar av söderort.

När det gäller det andra prioriterade området inom det regionala perspektivet, insatser för fler arbetsplatser, har en första analys av utvecklingspotentialen av Söderorts olika företagsområden primärt med fokus på kontorsintensiva branscher genomförts av Stockholm Business Region (SBR) i augusti 2013. Stadsledningskontoret ingår i en grupp med de andra söderortskommuner för att driva och uppmuntra till regional samverkan om näringslivsutveckling. I det nya gemensamma programmet läggs stort fokus på att fortsätta det arbetet.

Perspektiven med lokal områdesutveckling och upprustning av de kommunala bostäderna har genomförts i god samverkan mellan de kommunala bostadsbolagen och stadsdelsnämnderna där boendedialogerna och ytterstadsmedel har varit uppskattade verktyg för att kunna fokusera på det som behöver genomföras i de olika områdena.

Det är ännu för tidigt att dra några slutsatser om arbetet med Vision Hässelby – Vällingby men stadsdelsnämnden blev snabbt den centrala aktören i visionsarbetet och har utvecklat ett starkt ägarskap och lokal förankring när det gäller både projekt och att ta ledarskapet i samverkansgrupper.

Ytterstadsmedel

Den ändring i ansökningsförfarandet som infördes hösten 2012, och som innebar att alla ansökningar om ytterstadsmedel behandlas i nämnd innan de går vidare till stadsledningskontoret och kommunstyrelsen för handläggning har fungerat bra och varit ett viktigt steg på vägen mot ökad styrning, transparens och långsiktighet. För projekt av utrednings- eller förstudiekaraktär är

behovet av en sådan ärendegång kanske mest uppenbar, då dessa typer av studier som regel syftar till att något ska anläggas eller etableras med framtida krav på drift, som oundvikligen kommer att beröra någon kommunal nämnd. Slutsatsen är att detta ansökningsförfarande är välfungerade och kan bibehållas i framtiden om projektmedel finns för arbetet.

Projekt som initierats med hjälp av projektmedel har spelat en avgörande roll för metodutveckling särskilt inom trygghetsområdet. Arbetet med bl. a sociala insatsgrupper, områdes- och trygghetsvårdar, Skarpnäckslyftet och SamTidigtFörst i Spånga – Tensta har lett till nya arbetssätt och nya organisationsformer för det lokala arbetet med trygghetsskapande insatser. I nydanande projekt krävs ett prövande och utvecklande förhållningssätt som i förlängningen leder till att ny kunskap systematiseras och implementeras i det ordinarie arbetet. I projekt där facknämnder haft en sammanhållande roll t. ex socialnämnden i arbetet med sociala insatsgrupper och utbildningsnämnden i arbetet att skapa akademier för utbyte mellan skola och näringsliv, har arbete med att sätta mål och resultat för projekten fungerat bättre och erfarenhetsutbyte och spridning av goda exempel gått snabbare.

Samverkan/samordning

En genomgående och samstämmig uppfattning från deltagarna i dialogerna är att det skett en positiv utveckling inom visionernas fokusområden sedan arbetet startades. Bostadsbolagen och stadsdelsnämnderna har varit viktiga aktörer och bidragit till att samverkan på bred front har utvecklats på lokal nivå. Nya nätverk, mötesplatser och kontaktytor till medborgare och det lokala föreningslivet har skapats. Kommunstyrelsens uppdrag att samordna arbetet inom visionerna samt den operativa styrgruppen med förvaltningschefer, har gett arbetet stadga och trovärdighet samt underlättat och stimulerat samverkan mellan stadsdelsnämnder, facknämnder och bolag.

Samverkan på lokal och central nivå har utvecklats och förstärkts under arbetet med visionerna, både inom staden och externt. Det är en samstämmig bild från alla aktörer att samverkansgruppers syften och mandat bör förtydligas för att uppnå större effektivitet och se tydligare resultat.

Hässelby- Vällingbys Stadsdelsnämnd blev snabbt den centrala aktören i det visionsarbetet och har utvecklat ett starkt ägarskap och lokal förankring när det gäller både projekt och att ta ledarskapet i samverkansgrupper. Arbetet leds av chef i stadsdelsförvaltningens

ledningsgrupp vilket har en positiv effekt på förankring inom de olika avdelningarna inom förvaltningen. Eftersom stadsdelsdirektören är väl insatt och står nära arbetet får det även en gynnsam effekt på kommunikationsvägar och mandat i förhållande till facknämnder.

Långsiktighet - projekt

Den samstämmiga bilden är att arbetet som genomförts eller implementerats in i ordinarie verksamhet är det som på lång sikt kommer ha störst betydelse för utvecklingen i ytterstaden.

Att arbetet inom det nya programmet måste vara långsiktigt råder det fullständig enighet om. Både interna och externa aktörer önskar en inriktning som förstärker kontinuiteten i arbetet.

Den givna slutsatsen är därför att merparten av arbetet i det nya programmet ska utföras inom ordinarie verksamhet och därmed integreras i stadens styrmodell ILS. Uppdragen till förvaltningar och bolag ska förtydligas genom att det i programmet uppmanas att skapa aktiviteter eller indikatorer i budget. En förvaltning/bolag utses att ansvara och leda samverkan för varje specifikt mål.

Samtidigt behövs ett utrymme att pröva nya metoder och arbetsätt. I det gemensamma arbetet med att förbättra och förstärka visionsområdena uppstår det ibland oklarheter om vem som har ansvar och mandat att agera i olika frågor. Det kan vara frågor som påverkar flera människors vardag och vara av betydande karaktär men där ingen enskild aktör äger helheten. Det uppstår ett vacuum eller ett mellanrum mellan olika aktörer och ledtider till åtgärd blir onödigt långa. Konsekvensen av detta icke agerande tolkas ibland av innevånare som om staden och andra myndigheter har nedprioriterat samhällsfunktionernas roll i områdena. Det kan i sin tur leda till en tillitsförlust mellan medborgare och staden. I det mellanrummet kan projekt och projektmedel vara av godo för att skapa nya metoder och arbetsätt. En förutsättning för att sådana projekt ska kunna ge resultat på längre sikt är att strukturerna för ansökan, redovisning, uppföljning eller utvärdering samt planer för implementering i ordinarie arbete eller avslut, är utformade på ett transparent sätt.

Sammanhållna satsningar

Stora delar av projektmedlen 2007 – 2014 har gått till att på olika sätt arbeta preventivt med barn och ungdomar. Ett gott exempel är projektet Sociala insatsgrupper för 20- 29 åringar där ett samarbete med socialförvaltningen lett till att man under projektets start arbetat med stöd från kriminologiska institutionen för att göra projektet utvärderingsbart.

Medborgardialog/boendedialoger

Boendedialogerna som genomförts av bostadsbolagen i samverkan med stadens övriga förvaltningar och bolag är en metod för medborgardialog som fått stor genomslagskraft inom visionsarbetet. I synpunkter från både interna och externa aktörer framhålls boendedialogerna som värdefulla och positiva. Ett ökat lokalt inflytande kan ses både som ett demokratiskt verktyg att få invånare att bli mer engagerade i samhället samt att öka inflytandet som medborgarna har över staden och sin livsmiljö. Boendedialoger har använts för att förankra nya projekt och förändringar, men också för att stärka den lokala demokratin och ge invånarna inflytande över sin närmiljö. Genom boendedialogen får de boende möjlighet att möta de som arbetar i staden. Medborgare som annars inte kommer till tals får en chans att uttrycka sig. Eftersom boendedialogen når ut till människor som aldrig skulle komma på vanliga möten ger dialogen ett bredare underlag att utgå ifrån och en tydligare bild av hur människorna som bor i stadsdelarna faktiskt upplever sina närområden.

Boendedialogerna har i vissa områden varit ett sätt att vända en negativ trend i ett område präglad av social utsatthet och utanförskap, där befolkningen känt sig maktlös och åsidosatt av samhället. Det långsiktiga i boendedialogen är en fråga om att uppmuntra och skapa förutsättningar för att driva vidare ett ökat engagemang hos medborgarna, exempelvis genom att informera dem om hur de kan fortsätta att engagera sig efter boendedialogens slut.

Prioriterade områden

I prioriteringar som deltagarna i dialogerna har gjort om vad som behöver stärkas ytterligare i arbetet framåt, har **företagsutveckling och sysselsättning** varit det genomgående temat. Skolans viktiga roll har understrukits och många aktörer är intresserade av att bidra till **skolans utveckling** i områdena. **Bostäder** med olika former av upplåtelse och storlekar behöver blandas mera för att utveckla stadsmiljöer och stärka sammanhållningen. Bostadsbyggande, upprustning av miljonprogrammet och stadsutvecklingens positiva roll i att utveckla attraktiva kvaliteter i Järva betonas. Detta behöver fortsätta och spridas till andra stadsdelar.

Uppföljning och resultat

Att uppföljningen av arbetet, både helheten och metodutvecklingsprojekt, kan förstärkas är en annan vanlig

synpunkt. Om programmet integreras i styrmodellen ILS kommer möjligheten till uppföljning avsevärt förbättras. Den modellskapande utvärdering av områdesarbete som görs i Rågsved under våren kommer ge vägledning för bättre uppföljning på områdesnivå.